

Сукмановський Володимир Васильович,
студент гр. ФМСм-21, ФФО, ЗУНУ, м. Тернопіль
Науковий керівник: к.е.н., доцент Гуцул І. А.

ОРГАНІЗАЦІЯ БОРОТЬБИ З КОНТРАБАНДОЮ ТА ПОРУШЕННЯ МИТНИМИ ПРАВИЛАМИ В УКРАЇНІ

В умовах розвитку ринкової економіки та стрімкого зростання зовнішньоекономічних зв'язків, питання боротьби з контрабандою та протидії митним правопорушенням стали одним з головних завдань на напрямку захисту економічних інтересів України. Близько 10 % посадових осіб митних органів України працюють винятково на цьому напрямі, а до боротьби з контрабандою та порушеннями митних правил залучається більше половини особового складу митниць.

Аналіз наявної інформації свідчить, що останнім часом контрабандна діяльність набула значних масштабів, а організація по її протидії на місцях, залишається недостатньо ефективною.

З таким положенням справ в сучасних умовах змиритися неможливо. Необхідно вживати кардинальних заходів не тільки по покращенню ефективності боротьби з контрабандою та порушеннями митних правил безпосередньо на кордоні, але й створювати умови, що не дозволяють перевозити, зберігати і реалізовувати незаконно ввезені товари на внутрішньому ринку України.

З цією метою, пропонується об'єднати зусилля правоохоронних, контролюючих і митних органів єдиним задумом, в рамках своїх повноважень та компетенції, для вирішення загального завдання – захисту економічної безпеки України.

На жаль, митним органам України в даний час законодавець не надав права на ведення оперативно-розшукової діяльності, позбавивши тим самим можливості самостійно здобувати попереджувальну інформацію про підготовлювані правопорушення, тобто виявляти протиправні діяння на ранніх стадіях – формування наміру (умислу) і вишукування засобів і знарядь для здійснення правопорушень, ставлячи, таким чином, митні органи України в невідгідні умови на напрямку боротьби з контрабандою і порушеннями митних правил [1].

В діючому законодавстві України не існує чіткого і повного визначених ознак такого виду державної діяльності, як організація боротьби з контрабандою, безпосередньо не висвітлені його основні форми, сили, методи та засоби, направлені на досягнення поставленої мети.

Тому, виходячи з норм та положень чинного законодавства, відомчих нормативних актів, що регулюють правоохоронну діяльність взагалі, суть поняття організації боротьби з контрабандою та митними правопорушеннями можна сформулювати як:

1. Вид державної діяльності, яка здійснюється підрозділами правоохоронних та інших державних органів, що наділені повноваженнями по боротьбі зі злочинністю, у відповідності до законів України та інших нормативно-

правових актів.

2. Вид юридичної діяльності, тобто частина державно-владної діяльності компетентних державних органів, націленої на виконання певних функцій держави.

3. Це різновид діяльності вищих органів держави (законодавчої, виконавчої і судової влади), які в межах своєї компетенції надають право на здійснення такої діяльності, покладають на суб'єктів боротьби з контрабандою певні обов'язки і здійснюють контроль за реалізацією норм законодавства під час здійснення цих заходів [1].

Таким чином, організація боротьби з контрабандою комплексно об'єднує врегульовані законодавством України різні правові відносини.

Аналіз результатів правоохоронної діяльності митних органів України в частині протидії контрабандним проявам та митним правопорушенням, вказує, що найбільш поширеними способами скоєння митних правопорушень економічного характеру є:

- переміщення товарів з приховуванням від митного контролю (як документальне, так і фізичне приховування);
- декларування товарів не своїм найменуванням, незаявлення точних відомостей про товари та предмети, що переміщуються через митний кордон України;
- підміна товаросупровідних документів (заниження митної вартості товарів);
- ввезення транспортних засобів: по підроблених документах; ввезення легкових автомобілів з фіктивною реєстрацією в органах реєстрації; невивезення транспортних засобів, які були тимчасово ввезені на територію України;
- незаконне звільнення від митного контролю;
- експорт товарів по завищеній митній вартості (незаконне відшкодування податку на додану вартість);
- переміщення товарів поза митним контролем;
- фіктивний транзит.

Серед проблемних питань, що суттєво впливають на ефективність протидії правопорушенням, пов'язаним з незаконним переміщенням товарів через митний кордон України, митним оформленням та оподаткуванням та серед основних передумов, що спонукають до здійснення митних правопорушень можна виділити [2]:

– економічні передумови – наявність диференціації ставок ввізного мита; відсутність комплексного контролю за реалізацією товарів іноземного виробництва на внутрішньому ринку; несанкціонована та непрогнозована зміна окремих елементів тарифного та нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності;

– проблеми законодавчого забезпечення – законодавче обмеження повноважень митних органів (відсутність права на проведення оперативно-розшукових заходів); наявність законодавчо визначених, але економічно необумовлених штучних пільг; судові рішення винесені не на користь держави

(кодування товарів, підтвердження пільг, митна вартість, вексельна форма розрахунків); наявність законодавчих колізій, неузгодженість та недосконалість окремих положень законодавчих актів, окремих прогалін законодавства;

– неналежний рівень взаємодії державних органів, уповноважених здійснювати заходи по боротьбі з контрабандою та порушеннями митних правил – відсутність єдиного державного органу, відповідального за координацію на державному рівні заходів з протидії контрабанді; втручання правоохоронних органів в діяльність митних органів; одностороння система надання інформації виключно від митних органів до правоохоронних; відсутність механізму контролю за реалізацією інформації, наданої митними органами;

– відсутність єдиної системи комплексного контролю за здійсненням операцій у сфері зовнішньоекономічної діяльності – відсутність єдиного механізму валютного контролю в сфері зовнішньоекономічної діяльності (розрахунки по зовнішньоекономічним угодам); відсутність єдиного комплексного механізму підтвердження (перевірки або верифікації) зовнішньоторговельних контрактів (угод);

– проблеми, пов'язані зі зміною ознак та методів здійснення правопорушень – наявність ознак прикордонної контрабанди, обумовлених територіальними та соціальними особливостями прикордонних територій; набуття ознак транскордонної та міжнародної злочинності; набуття ознак інтелектуальної контрабанди із забезпеченням із забезпеченням сучасними технічними засобами та залученням висококваліфікованих фахівців; організований характер злочинних дій, до яких залучаються перевізники, митні брокери, банківські установи, працівники митних та правоохоронних органів, які здійснюють прикриття таких операцій; територіальні та географічні особливості скоєних правопорушень (види товарів, способи здійснення, коло причетних осіб, сезонність правопорушень);

– проблеми, пов'язані з міжнародними факторами – реалізація окремими суміжними державами політики стимулювання експорту товарів власного виробництва, експорту товарів по заниженій митній вартості (через митні ліцензійні склади та офшорні фірми), накопичення та експорт товарів сумнівного походження, або зміна країни виробника товарів; низький рівень або відсутність реагування (особливо після вступу до ЄС) митних органів суміжних держав на запити щодо надання інформації про товари, які є об'єктами зовнішньоекономічних операцій; відсутність підтримки з боку митних адміністрацій суміжних держав щодо обміну інформацією про товари та транспортні засоби, що переміщуються через пункти пропуску;

– відсутність стимулюючої складової за результати протидії контрабанді та митним правопорушенням – відсутність належного рівня матеріального забезпечення, адекватного результатам роботи та рівню відповідальності; відсутність системи матеріального стимулювання посадових осіб митних органів за виявлення та викриття контрабанди та порушень митних правил;

– проблеми технологічного характеру – постійно зростаючий обсяг операцій у сфері зовнішньоекономічної діяльності та обсягів

зовнішньоторговельних вантажів; значна кількість контролюючих служб у пунктах пропуску; відсутність вантажних митних комплексів державної форми власності, організація роботи підрозділів митних органів у приміщеннях суб'єктів підприємницької діяльності; необхідність врахування технологічних особливостей функціонування окремих видів транспорту;

– рівень технічного забезпечення – низький технічний рівень облаштованості пунктів пропуску сучасними та ефективними технічними засобами митного контролю.

З огляду на вищевикладене, можна визначити концептуальні засади організації боротьби з контрабандою і порушеннями митних правил, тобто визначити напрями удосконалення модернізаційних процесів митної служби України в напрямі протидії контрабанді та порушенням митних правил.

З урахуванням вітчизняного й світового досвіду, концептуальними засадами протидії контрабанді визначено комплекс правових, економічних, організаційних та практичних заходів щодо протидії контрабанді та порушеннями митних правил, усунення причин та умов, що сприяють цьому суспільно небезпечному явищу, а також захисту вітчизняного ринку.

Список використаних джерел:

1. Про створення Регіональної митниці боротьби з митними правопорушеннями: Наказ Державної митної служби України від 06.10.2006 р. № 846. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0846342-06#Text>

2. Уліцький А. Г. Шляхи удосконалення правоохоронного напрямку діяльності Державної фіскальної служби України для ефективної протидії контрабанді та порушенням митних правил. *Держава та регіони. Серія: Державне управління*. 2018. № 2 (62). С. 90-96.